

ایران و آمریکا

حملات محدود آمریکا به جنوب ایران چرا انجام شد و چه پیامی داشت؟

الکس رثوف اوغلو

۲۰/خرداد/۱۴۰۵

جابه‌جایی یک جنگنده روی عرشه ناو هواپیمابر «آبراهام لینکلن» آمریکا

مقام‌های ارشد آمریکایی و کارشناسان امنیتی منطقه می‌گویند حملات آمریکا به سامانه‌های پدافند هوایی و راداری ایران بیشتر با هدف ارسال یک هشدار محدود به جمهوری اسلامی انجام شده است، نه به‌عنوان نخستین مرحله از یک عملیات نظامی گسترده‌تر.

این حملات در بامداد چهارشنبه ۲۰ خرداد چندین سامانه پدافند هوایی و راداری ایران را هدف قرار داد. یک مقام آمریکایی به راديو اروپای آزاد/راديو آزادی در همان ساعات حمله گفت این عملیات «در حال انجام» است و تأسیسات پدافند هوایی و راداری را هدف گرفته است.

رسانه‌های جمهوری اسلامی ایران نیز از وقوع انفجار در چند نقطه استان هرمزگان، از جمله سیریک، بندرعباس، میناب و جزیره قشم خبر دادند.

این حملات در مقطع حساسی از روابط آمریکا و ایران انجام شده است؛ زمانی که دولت دونالد ترامپ با وجود افزایش تنش‌های نظامی در خلیج فارس، همچنان در پی پیشبرد مذاکرات با تهران است.

چندین مقام آمریکایی نیز در گفت‌وگو با خبرنگاران تأکید کردند که انتظار ندارند این اقدام نظامی به تلاش‌های دیپلماتیک جاری آسیب بزند یا روند مذاکرات را مختل کند.

یکی از مقام‌های ارشد ایلات متحده گفت که دونالد ترامپ همچنان معتقد است دستیابی به توافق صلح با ایران امکان‌پذیر است. او گفت «در حال حاضر هیچ تغییری در وضعیت توافق ایجاد نشده» و توافق «همچنان نزدیک» است.

در عین حال، یک مقام آمریکایی دیگر این حملات را «شلیک هشداردهنده» توصیف کرد و گفت که واشینگتن قصد داشته آمادگی خود برای واکنش نظامی را نشان دهد، اما از اقداماتی که می‌تواند به یک درگیری گسترده‌تر منجر شود، پرهیز کرده است.

فشار کنگره برای واکنش

این عملیات در پی افزایش فشار قانون‌گذاران آمریکایی صورت گرفت؛ فشاری که پس از انتشار گزارش‌ها درباره نقش ایران در سرنگونی یک بالگرد آپاچی آمریکا در همان روز شکل گرفته بود.

مایک جانسون، رئیس مجلس نمایندگان آمریکا از ایالت لوئیزیانا، در یک نشست خبری گفت که از حملات هدفمند و به گفته او اقدامات دفاعی علیه ایران مطلع شده است.

جانسون افزود که پیش‌تر در نشستی در «اتاق وضعیت» کاخ سفید با حضور ترامپ، معاون رئیس‌جمهور جی‌دی ونس، وزیر خارجه مارکو روبیو، وزیر دفاع پیت هگست و دیگر مقام‌های ارشد شرکت کرده بود؛ نشستی که در آن موضوع ایران نیز مورد بحث قرار گرفت.

مقام‌های ارشد نظامی نیز پیش از علنی شدن حملات بامداد چهارشنبه، نشانه‌هایی از بررسی گزینه‌هایی برای واکنش نشان داده بودند. در یاسالار برد کوپر هنگام ترک یک جلسه محرمانه توجیهی در کنگره و در پاسخ به پرسشی درباره واکنش آمریکا به حادثه بالگرد آپاچی تنها گفت: «خواهیم دید.»

جمهوری خواهان کنگره موضع صریح‌تری داشتند. مایک راجرز، رئیس کمیته نیروهای مسلح مجلس نمایندگان از ایالت آلاباما، گفت واشینگتن نمی‌تواند سرنگونی یک بالگرد آمریکایی را بی‌پاسخ بگذارد.

او گفت: «باید با قدرت پاسخ دهیم. نمی‌توانیم اجازه دهیم کسی یکی از بالگردهای ما را سرنگون کند و پاسخی دریافت نکند.» راجرز افزود که ترامپ باید «گزینه‌های معنادار» را مدنظر قرار دهد.

تد کروز، سناتور جمهوری خواه ایالت تگزاس، نیز پیش‌تر در شبکه‌های اجتماعی نوشته بود: «آمریکا باید هرچه سریع‌تر و جدی به این حمله پاسخ دهد.»

جاش گاتهیمر، نماینده دموکرات نیوجرسی، نیز هم‌زمان با انتشار گزارش‌های مربوط به حملات، از واکنش قاطع ایالات متحده حمایت کرد و گفت حکومت ایران تلاش کرده نیروهای نظامی آمریکا را هدف قرار دهد. او همچنین از «شجاعت و اقدام سریع» نیروهای مسلح آمریکا تمجید کرد.

حمایت دوحزبی از اقدام تلافی‌جویانه نشان می‌دهد که حمله به نیروهای آمریکایی همچنان فشار سیاسی قابل توجهی در واشینگتن ایجاد می‌کند، حتی میان قانون‌گذارانی که در مورد سیاست کلی خاورمیانه اختلافات جدی دارند.

کارشناسان: پیام حساب‌شده، نه حرکت به سوی جنگ

کارشناسان امنیتی که با رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی گفت‌وگو کرده‌اند، این حملات را عمدتاً پاسخی حساب‌شده دانسته‌اند که هدف آن تقویت بازدارندگی و در عین حال حفظ فضای دیپلماتیک است.

رابرت مورت، درياسالار بازنشسته و معاون پیشین سازمان اطلاعات جغرافیایی ملی آمریکا، گفت که این عملیات را بیشتر یک اقدام دفاعی محدود می‌داند تا نشانه‌ای از تشدید گسترده تنش‌ها.

مورت به توصیف فرماندهی مرکزی آمریکا از این حملات به‌عنوان اقدامی «متناسب» اشاره کرد و گفت چنین واژه‌ای اهمیت دارد، زیرا نشان می‌دهد هدف، مهار رویارویی بوده نه گسترش آن.

او همچنین به ابهام‌های باقی‌مانده درباره چگونگی از دست رفتن بالگرد اشاره کرد و گفت برخی گزارش‌ها حاکی از آن است که هنوز روشن نیست هواگرد عمداً سرنگون شده یا حادثه‌ای مرتبط با یک پهپاد ایرانی رخ داده است.

مورت در سطحی گسترده‌تر استدلال کرد که هم واشینگتن و هم تهران ظاهراً مایل‌اند از اقداماتی که امکان دستیابی به یک توافق مذاکره‌شده را از بین ببرد، اجتناب کنند.

به‌گفته او، فشار نظامی و دیپلماسی هم‌زمان در حال پیش رفتن هستند و هیچ‌یک از دو طرف نمی‌خواهند گامی بردارند که مسیر دستیابی به یک نتیجه دیپلماتیک را کاملاً مسدود کند.

با این حال، او هشدار داد که احتمال تداوم یک دوره طولانی از رویارویی محدود وجود دارد؛ به‌ویژه در شرایطی که مذاکره‌کنندگان با موضوعات دشواری مانند برنامه هسته‌ای ایران، امنیت دریایی در تنگه هرمز و مسئله دارایی‌های مسدودشده ایران روبه‌رو هستند.

دن آربل، دیپلمات پیشین اسرائیل و پژوهشگر مقیم دانشگاه آمریکایی در واشینگتن، نیز ارزیابی مشابهی ارائه کرد.

آربل (پیش از انتشار اخبار حملات موشکی تلافی‌جویانه ایران به برخی کشورهای منطقه) عملیات آمریکا را پاسخی محدود توصیف کرد و گفت اگر ایران تصمیم بگیرد تلافی نکند، این حملات حتی می‌تواند فرصتی برای ازسرگیری مذاکرات فراهم کند.

او گفت که پس از حادثه بالگرد آپاچی، واشینگتن احتمالاً احساس کرده است که باید نشان دهد حمله به نیروهای آمریکایی بی‌پاسخ نخواهد ماند. در عین حال، وی این عملیات را استفاده‌ای «جراحی‌شده» و «تاکتیکی» از قدرت نظامی دانست که به شکلی محدود و کنترل‌شده انجام شده است.

به باور آربل، پیام واشینگتن به تهران دو بخش دارد: ایالات متحده در صورت هدف قرار گرفتن نیروهایش واکنش نشان خواهد داد، اما همچنان به مذاکراتی که هدف آن‌ها کاهش تنش‌ها، بازگشایی مسیرهای دریایی و رسیدگی به اختلافات طولانی‌مدت بر سر فعالیت‌های هسته‌ای ایران است، متعهد می‌ماند.

آزمونی برای دیپلماسی

چالش کنونی دولت آمریکا این است که هم متحدان و هم رقبای خود را متقاعد کند که اقدام نظامی تلافی‌جویانه و دیپلماسی لزوماً در تضاد با یکدیگر نیستند.

واشینگتن با هدف قرار دادن سامانه‌های پدافند هوایی و راداری، به‌جای زیرساخت‌های راهبردی گسترده‌تر، ظاهراً گزینه‌ای را انتخاب کرده که هم هزینه‌هایی را بر ایران تحمیل می‌کند و هم خطر گسترش درگیری در منطقه را محدود نگه می‌دارد.

تأکید مکرر مقام‌های آمریکایی بر این‌که این حملات صرفاً یک «شلیک هشداردهنده» بوده و مذاکرات همچنان «نزدیک به نتیجه» است، نشان می‌دهد کاخ سفید در تلاش است میان بازدارندگی و دیپلماسی توازن برقرار کند.

این‌که تهران نیز این عملیات را به همین شکل تعبیر کند یا نه، احتمالاً مسیر تحولات بعدی را تعیین خواهد کرد.

اگر حکومت ایران از اقدام تلافی‌جویانه خودداری کند، این حملات می‌تواند به رویدادی کوتاه اما مهم در چارچوب یک روند دیپلماتیک گسترده‌تر تبدیل شود. اما اگر تهران پاسخ نظامی بدهد، واشینگتن ممکن است با فشار فزاینده‌ای از سوی کنگره و شرکای منطقه‌ای برای تشدید اقدامات خود روبه‌رو شود؛ وضعیتی که توانایی دولت آمریکا برای زنده نگه داشتن مذاکرات را در یک فضای امنیتی هرچه بی‌ثبات‌تر به آزمون خواهد گذاشت.

در حال حاضر، مقام‌های آمریکایی با اطمینان می‌گویند که این اقدام نظامی اعتبار آمریکا را تقویت کرده، بی‌آن‌که راه دستیابی به توافق را ببندد؛ توازن ظریف که احتمالاً در شکل‌گیری مرحله بعدی این بحران نقش تعیین‌کننده‌ای خواهد داشت.

بیشتر در این باره:

ترامپ: به پاسخ قاطع اعتقاد دارم، اما احتمالاً همچنان با ایران توافقی خواهیم داشت

این مطلب بخشی از:

فراتر از خبر

ایران و آمریکا

بایگانی